

תנועת ה - BDS כאיום אסטרטגי על ישראל

שאול שי ואלכס מינץ

יוני 2016

שורשיה של תנועת ה - BDS בוועידת דרבן, דרום אפריקה, בשנת 2001, בה הוגדרה ישראל כמדינת אפרטהייד ומשתתפי הוועידה קראו לבידודה של ישראל ונקיטת סנקציות בינ"ל נגדה. החלטת וועידת דרבן הייתה הבסיס להקמת תנועת ה - BDS אשר הושקה רשמית ביולי 2005.

תנועת ה BDS חסרה היררכיה ומבנה ממוסד ומורכבת מעשרות ארגונים לא-ממשלתיים ופעילים קיצוניים הפועלים להשגת מטרה משותפת. פעילות התנועה מתאפשרת במידה רבה בזכות מימון נדיב אשר הארגונים מקבלים מממשלות זרות, ארגונים וחברות, מוסדות דת ותורמים פרטיים.

תנועת ה - BDS פועלת להעלות את המודעות הבינ"ל לכיבוש פלסטין על-ידי ישראל ולהפרות אחרות של זכויות אדם נגד פלסטינים, וכך ליצור לחץ על ישראל להפסיקם. התנועה פועלת להחרמת מדינת ישראל באמצעות פעילות תעמולתית, הפגנות, עצומות, שליחת מכתבי מחאה ושכנוע אנשי ציבור ומובילי דעת קהל להצטרף לקמפיין הקורא לחרם על ישראל.

תנועת ה BDS מספקת במה ומעטפת לגיטימית לאנטישמיות במסווה של "ביקורת לגיטימית" על מדינת ישראל ומסרי התנועה בקמפיין שלה שזורים במוטיבים אנטישמיים.

הקמפיין של התנועה מדגיש את החרם בהקשר של השטחים הפלסטיניים הכבושים ע"י ישראל אולם בפועל אינו משרטט קווים גיאוגרפיים ברורים והקריאה לחרם מתייחסת לכל שטחה של ישראל. בהקשר זה התנועה נוקטת במדיניות קיצונית אף יותר מזו של הרשות הפלסטינית אשר תומכת בחרם על מוצרים מן ההתנחלויות, אך אינה מחרימה את כל המוצרים המיוצרים בישראל.

שלוש המטרות המוצהרות של התנועה הן:

- סוף ל"כיבוש וקולוניזציה של אדמות ערביות", וכמו כן "הריסה של החומה", (גדר הביטחון סביב יהודה ושומרון).
- הכרה ישראלית ב"זכויות הבסיסיות של האזרחים הערבים הפלסטיניים של ישראל, עד כדי שוויון מלא".
- הכרה ויישום זכויות הפליטים הפלסטיניים לשוב לבתיהם, כפי שהוחלט בהחלטת העצרת הכללית של האו"ם 194.

המטרות המוצהרות של התנועה באות לכאורה להגן על זכויות הפלסטינים אולם בפועל המטרה הבלתי מוצהרת של התנועה היא **חיסולה של מדינת ישראל**.

במהלך העשור האחרון הפכה סוגיית החרמות על ישראל מתופעה שולית שהובלה ע"י מיעוט מיליטנטי לבעיה ההולכת ומתעצמת והופכת לבעיה אסטרטגית עבור מדינת ישראל.

כפי שמעיד שמה של התנועה היא קוראת לשלושה סוגים עיקריים של חרם: חרם אקדמי, חרם תרבותי וחרם כלכלי (אם כי בהמשך היא אף הרחיבה את החרם והפעילות לתחומים נוספים).

חרם כלכלי

החרם הכלכלי בא לידי ביטוי במספר מישורים:

החרמת מוצרים של חברות ישראליות וקריאה להימנע משיווקן וקנייתן. בשנים האחרונות חברות ישראליות רבות מהוות יעד לקריאות לחרם מצד ארגונים פרו פלסטינים ותנועת ה-BDS שקראו להחרים בעולם מוצרים ישראלים המיוצרים בשטחים הכבושים.

ב-2014 השיקה תנועת ה-BDS יישום לטלפון החכם שנועד להקל על אנשים ברחבי העולם להחרים את ישראל. היישום מאפשר למשתמשים לאתר קשרים בין חברות זרות לישראל כדי להחרים את מוצריהן. האפליקציה מצוידת בסורק ברקוד, המאפשר למשתמשים לזהות במהירות מוצרים הכלולים ברשימת החרם של ה-BDS.

השקנית סקרלט ג'והנסון נאלצה להתפטר מתפקידה כשגרירה עולמית של ארגון הסיוע "אוקספם", בעקבות החלטתה להיות הדוברת הרשמית של החברה הישראלית "סודה סטרים", שבבעלותה היה מפעל בשטחים. בעקבות לחץ ה-BDS נאלצה החברה להעביר את המפעל שלה אל תוך שטחי הקו הירוק. במהלך דומה נקטה גם חברת הקוסמטיקה "אהבה".

במדינת וושינגטון שבארצות הברית, החליטה רשת הסופרמרקטים אולימפיה, להצטרף ל-BDS ולהחרים מוצרים מישראל, אולם החלטה זו בוטלה בעקבות פסיקת בית משפט נגד ההחלטה של הרשת.

קריאה להימנעות מהשקעות בישראל, התנועה פונה למשקיעים שימנעו מהשקעות בישראל ושיסירו את המימון מהשקעות ישראליות. כמה חברות אירופיות נענו לפנייה והחליטו לבטל את השקעותיהן בישראל, לדוגמה, PGGM קרן הפנסיה הגדולה בהולנד, החליטה למשוך את השקעותיה מחמשת הבנקים הגדולים בישראל בגלל מעורבותם בפעילות מעבר לקו הירוק.

קריאה למניעת שיתוף פעולה עסקי עם ממשלת ישראל וחברות ישראליות, לדוגמה, חברת המים ההולנדית "ויטנס" ניתקה את קשריה עם מקבילתה הישראלית "מקורות", בהקשר זה יוזכר גם המקרה של הצהרת מנכ"ל אורנג' העולמית, שעל פיה לו היה יכול היה מושך את עסקי החברה מישראל (בהמשך הוא חזר בו מהצהרה זו בלחצה של ישראל).

חרם בתחום התרבות והספורט

ניסיון להטיל חרם על ישראל בתחום הספורט זכה לתהודה רבה בעקבות ניסיון של הרשות הפלסטינית להשעות את ישראל מחברות בארגון הכדור רגל העולמי (פי"א), מהלך שסוכל ברגע האחרון ע"י ישראל.

החרם התרבותי על ישראל מכוון לשלושה מישורים מרכזיים:

קריאה לארגוני תרבות ואמנות להחרים ו/או לפעול למען ביטול של אירועים, פעילויות, הסכמים או פרויקטים שבהם מעורבת מדינת ישראל.

קריאה לממשלות, למוסדות בינ"ל, ולגופים פרטיים להימנע ממימון פרויקטים ישראלים או שיתוף פעולה עם גורמים ישראלים בתחומי התרבות והאמנות.

קריאה לאמנים ויוצרים בתחומים שונים (האמנות החזותית, סופרים ומשוררים, יוצרי קולנוע ועוד) להימנע מהופעות, ביקורים והצגת תערוכות בישראל. רוג'ר ווטס, חבר להקת פינק פלויד, הוא פעיל מרכזי של הקמפיין נגד הופעות בישראל, הנוהג להפעיל לחץ נגד אמנים אחרים בדרישה שיחרימו את ישראל.

על האמנים הבולטים שהצטרפו לתנועת החרם על ישראל ניתן למנות: פיט סיגר, אלביס קוסטלו, קרלוס סנטנה, בריאן אינו, גיל סקוט-הרון, וכן להקות כמו פיקסיז ולפטפילד. נוסף למוסיקאים, הצטרפו לחרם התרבותי על ישראל, הסופרות ארונדהטי רוי, אליס ווקר (ואדריאן ריץ וכן במאי הקולנוע ז'אן לוק גודאר וקן לואץ' והשחקנים האמריקאים דסטין הופמן ומג ראין).

חרם מדעי ואקדמי

במישור האקדמי תנועת ה-BDS פועלת באמצעות ארגוני מרצים וקבוצות סטודנטים במאות קמפוסים באירופה ובארה"ב. בשנת 2015 דווח על מאות אירועים אנטי-ישראליים בקמפוסים באירופה ובארצות הברית. (אחד מהארגונים האקדמיים הבולטים בעוונותם לישראל הוא "האגודה האנתרופולוגית האמריקאית - AAA).

אחד מאירועי התעמולה העיקריים של ה-BDS הוא שבוע האפרטהייד הישראלי שנערך מדי שנה בקמפוסים רבים של מכללות ואוניברסיטאות תוך שיתוף פעולה עם הארגון" סטודנטים למען צדק בפלסטין". הפיזיקאי סטיבן הוקינג ביטל את הגעתו לישראל בעקבות לחצי הארגון וציטוטים שלו בגנות ישראל הובאו בסרטון שהארגון הוציא לכבוד "שבוע האפרטהייד" ב-2014.

קמפיין ה-BDS כולל גם לוחמה משפטית נגד מדינת ישראל ובכירים ישראלים (בעיקר אנשי מערכת הביטחון ופוליטיקאים בכירים).

התנועה מפרסמת דו"חות והאשמות שזו בדבר "פשעי מלחמה", "טיהור אתני" ו"אפרטהייד" שכביכול נוקטת ישראל. התנועה יוזמת גם נקיטת צעדים משפטיים לרבות הוצאת פקודות מעצר נגד אישים ישראליים. כמו כן פועלת התנועה להקמת ועדות חקירה בינ"ל לבחינת מעשים לא חוקיים של מדינת ישראל.

התנועה יוזמת גם פרובוקציות כגון משטים והפגנות אלימות בגדה המערבית וברצועת עזה במסווה של פעילות הומניטארית או פעילות לקידום זכויות אדם ("הסרת המצור מעזה").

סיכום

ישראל בשל מיקומה הגיאופוליטי בסביבה עוינת ובלתי יציבה זקוקה ללגיטימציה ולתמיכה בינ"ל בעיקר מצד מדינות החולקות עמה ערכים, תרבות ואינטרסים משותפים. תנועת ה-BDS מצליחה באופן שיטתי לכרסם במעמד ובלגיטימציה של מדינת ישראל והופכת בהדרגה לאיום אסטרטגי עבורה.

אלה הטוענים כי איום ה-BDS אינו חמור כפי שמציגים אותו, טוענים לכאורה בצדק, כי מידת הנזק הישיר שנגרם עד כה לכלכלה, לביטחון ולמעמדה הבינ"ל של ישראל כתוצאה מפעילות ה-BDS מצומצמים יחסית. אולם גישה זו שוגה בהערכת המשמעות ארוכות הטווח של התופעה, שכן לפי שעה ה-BDS-מנצח בקרב על התודעה במרבית החברות המערביות שנחשבות לידידות מסורתיות של ישראל.

התעלמות מממדי התופעה והשלכותיה על מערך היחסים הבין-לאומי של ישראל עלולה לגבות בעתיד ממדינת ישראל מחיר כבד ולסכן אינטרסים חיוניים שלה.

לפיכך, המערכה נגד תנועת ה-BDS ותומכיה מחייבת ריכוז מאמץ לאומי ורתימת הקהילות היהודיות בעולם ואת כלל ידידיה של ישראל לכדי, מאמץ משולב חובק עולם ומתמשך על מנת לנטרל את האיומים הנרקמים על עצם הלגיטימציה לקיומה של מדינת ישראל.

מערכה זו צריכה להתמודד בראש וראשונה עם גורמים בתוך מדינת ישראל ובעולם היהודי התומכים ומזינים את תנועת ה-BDS ומספקים לגיטימציה לאלה הפועלים לדה-לגיטימציה של מדינת ישראל.